

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

AGRICULTURAL UNIVERSITY OF ATHENS

Κοινωνιολογία της Αγροτικής Ανάπτυξης

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη και Διαχείριση του Αγροτικού Χώρου»

Ενότητα 3: Δημογραφικές
Αλλαγές, Απασχόληση και
Μετανάστες στην Ύπαιθρο (3/4)
2ΔΩ

Διδάσκων :Χαράλαμπος Κασίμης

Τμήμα: Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Μαθησιακοί στόχοι

- Το μάθημα στοχεύει σε μια ολιστική και κριτική προσέγγιση της έννοιας της αγροτικής ανάπτυξης μέσα από τη διδασκαλία βασικών εννοιών και μεθόδων για την κατανόηση μιας κοινωνικά ετερογενούς αγροτικής κοινωνίας. Πλαίσιο αναφοράς αποτελεί η Ελλάδα και οι χώρες της Ε.Ε.

Λέξεις κλειδιά

- Αγροτική κοινωνία, ύπαιθρος, ανάπτυξη, δημογραφία, αγροτική εκμετάλλευση, οικογενειακή γεωργία, φύλο, νέα αγροτικότητα, πολυλειτουργικότητα

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές 1/5

Οι αγροτικές περιοχές της Ευρώπης έχουν αποκλίνοντα χαρακτηριστικά. Μερικές από αυτές είναι περιθωριοποιημένες, χωρίς πληθυσμό, που εξαρτώνται από τη γεωργία, αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη, την απασχόληση και τη βιωσιμότητα.

Αυτά περιλαμβάνουν:

- χαμηλότερα επίπεδα εισοδήματος,
- δυσοίωνα δημογραφική κατάσταση,

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές 2/5

- χαμηλότερη απασχόληση και υψηλότερη ανεργία,
- βραδύτερη ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα,
- αδυναμίες στις επιδεξιότητες και στο ανθρώπινο κεφάλαιο,
- μείωση των ευκαιριών για τις γυναίκες και τα παιδιά,
- έλλειμμα των απαραίτητων επιδεξιοτήτων σε τμήματα του αγροτικού τομέα και της αγροτο-τροφικής βιομηχανίας.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές 3/5

- Επιπλέον, η συνεχιζόμενη αναδιάρθρωση και ο εκσυγχρονισμός της ευρωπαϊκής γεωργίας θα ασκήσει πολλές πιέσεις σε πολλές αγροτικές περιοχές. Με βάση αυτές τις τάσεις αναμένεται ότι στην ΕΕ-15 2 εκ. εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης θα εγκαταλείψουν τον τομέα μέχρι το 2014.
- Επίσης, 1-2 εκ. εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης ενδέχεται να εγκαταλείψουν τον τομέα στα δέκα νέα Κ-Μ, και 1-2 εκ. στη Βουλγαρία και Ρουμανία. Σε αυτό τον αριθμό θα πρέπει να προστεθούν περίπου 5 εκ. κρυφών ανέργων στις αγροτικές εκμ/σεις.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές 4/5

- Αυτές οι αλλαγές θα επηρεάσουν τις περισσότερες αγροτικές περιοχές. Στις σημαντικά αγροτικές περιοχές η πρόκληση θα είναι να αποφύγουν τον κίνδυνο αποκλεισμού που συνδέεται με την έλλειψη επιδεξιότητων και τα χαμηλά εισοδήματα.
- Στις απομακρυσμένες περιοχές με υψηλά επίπεδα γεωργικής απασχόλησης, η διαχείριση της διαδικασίας της αναδιάρθρωσης θα παίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία της υπαίθρου.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές 5/5

- Αλλά οι αγροτικές περιοχές προσφέρουν πραγματικές ευκαιρίες για ανάπτυξη σε νέους τομείς όπως οι προσφορές αγροτικών υπηρεσιών και τουρισμού, η ελκυστικότητά τους σαν τόπος εργασίας και διαμονής και ο ρόλος τους σαν δεξαμενή φυσικών πόρων και τοπίου υψηλής αισθητικής.
- Η Ευρώπη προσφέρει πολλά προϊόντα υψηλής ποιότητας. Ο γεωργικός τομέας και ο τομέας διατροφής πρέπει να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που προσφέρονται από τις νέες τεχνολογίες και καινοτομίες για να ανταποκριθούν στη ζήτηση της εξελισσόμενης Ευρωπαϊκής και παγκόσμιας αγοράς.

Κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή 1/2:

- Θα πρέπει να διατηρηθεί η διαδικασία της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ, με προσανατολισμό στην αγορά και τη σταθεροποίηση του εισοδήματος με άμεση βοήθεια.
- τα Κ-Μ θα πρέπει να εκμεταλλευτούν τις υπάρχουσες ευκαιρίες για να ενθαρρύνουν και στηρίξουν την καλλιέργεια ενεργειακών φυτών και επιχειρήσεων ανανεώσιμων πηγών που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στη σταθεροποίηση της απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές και να συμβάλλουν στην βιωσιμότητά τους.

Κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2/2:

- με δεδομένες τις ειδικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν πολλές αγροτικές περιοχές, η ένταξη των νέων Κ-Μ και η αναδιάρθρωση της γεωργίας θα παραμείνουν ως προτεραιότητα τα επόμενα χρόνια.
- γι' αυτό τα Κ-Μ θα πρέπει να αξιοποιήσουν τις κατευθύνσεις της Κοινότητας και να προσαρμόσουν τα προγράμματα ανάπτυξής τους προς αυτούς τους στόχους.

Αναστροφή της Αστικοποίησης 1/2

- Η αναστροφή της αστικοποίησης είναι ένα αρκετά περίπλοκο κοινωνικοοικονομικό και χωρικό φαινόμενο και συχνά η ίδια η έννοια θεωρείται «χαοτική».
- Η αναστροφή της αστικοποίησης μπορεί να νοηθεί ως ανακατανομή του πληθυσμού μεταξύ των αστικών και των αγροτικών περιοχών και προς όφελος των τελευταίων, αλλά θα πρέπει να ληφθούν υπόψη όλα τα συστατικά της μεταβολής του πληθυσμού.
- Αρκετά συχνά δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην μετανάστευση προς τις αγροτικές περιοχές παρότι αυτή δεν εξισώνεται με το φαινόμενο της αναστροφής της αστικοποίησης.
- Το φαινόμενο αυτό είναι αρκετά επίκαιρο και παρά την πολυπλοκότητά του έχει μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη της υπαίθρου.

Αναστροφή της Αστικοποίησης 2/2

- Η έρευνα στο Ην. Βασίλειο έχει δείξει ότι υπάρχουν τρεις κατηγορίες μετακινούμενων προς τις αγροτικές περιοχές:
 - α) οι μετανάστες-συνταξιούχοι που δεν εργάζονται και αναζητούν ένα ειδυλλιακό μέρος για να κατοικούν,
 - β) τα νοικοκυριά που έχουν άτομα σε παραγωγική ηλικία και μετακινούνται για να βρουν εργασία και κατοικία, και
 - γ) οι καθημερινά μετακινούμενοι μεταξύ του χώρου της εργασίας τους και της κατοικίας τους που βρίσκεται σε κάποια αγροτική περιοχή
- Η αναστροφή της αστικοποίησης δεν έχει τα ίδια αποτελέσματα στην ύπαιθρο όλων των χωρών:

Διάφορες περιπτώσεις: Ιταλία, Σκωτία, Ισπανία 1/2

- Η άνιση πληθυσμιακή κατανομή μεταξύ των περιοχών της υπαίθρου επισημάνθηκε νωρίς στην περίπτωση της Ιταλίας όπου η μετατροπή αρκετών αγροτικών περιοχών σε δυναμικές τοπικές οικονομίες αποδόθηκε στο γεγονός ότι στηρίζονται σε ένα μίγμα οικονομικών τομέων και δεν εξαρτώνται αποκλειστικά από την ανάπτυξη του γεωργικού τομέα
- Η μελέτη της πληθυσμιακής ανάκαμψης στην αγροτική Σκωτία έδειξε ότι αυτή οδήγησε σε αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης, σε μεγέθυνση του αγροτικού εισοδήματος και σε αύξηση των δαπανών, όμως αυτό δεν σήμανε την αναγέννηση και την αναβάθμιση του επιπέδου ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών

Διάφορες περιπτώσεις: Ιταλία, Σκωτία, Ισπανία 2/2

- Στην περίπτωση της Ισπανίας, η πρόσφατα διερευνούμενη τάση «επιστροφής στην ύπαιθρο» που εκδηλώνεται ιδιαίτερα στις νότιες περιοχές της χώρας (Ανδαλουσία) συνδέεται σε σημαντικό βαθμό με την ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων, αλλά και με τη μεταβολή των χρήσεων της υπαίθρου (π.χ. δημιουργία urbanizationes-οικιστικού τουρισμού, μετανάστευση συνταξιούχων, γκολφ κ.λπ.).

Αναστροφή της Αστικοποίησης: Ελλάδα

- Στην περίπτωση της Ελλάδας, προ κρίσης, η μετακίνηση προς τις αγροτικές περιοχές αφορούσε κυρίως εργαζόμενους (43,9%), άτομα που ασχολούνται με τα οικιακά (14,2%), μαθητές και σπουδαστές (12,4%) και συνταξιούχους (11,8%) (Στοιχεία ΕΣΥΕ, Απογραφή Πληθυσμού 2001).
- Αυτά επιβεβαιώνουν σε κάποιο βαθμό τις προηγούμενες υποθέσεις σχετικά με τη μετακίνηση εργαζομένων προς την ύπαιθρο προς αναζήτηση ειδυλλιακής κατοίκησης και τη μετακίνηση ηλικιωμένων και μη-ενεργού δυναμικού προς την ύπαιθρο προς αναζήτηση ενός καλύτερου ή ποιοτικότερου τρόπου ζωής.
- Η αναστροφή της αστικοποίησης οδηγεί και σε μια σημαντική αλλαγή στην αναλογία ενεργου και μη-ενεργου εργατικού δυναμικού προς όφελος του πρώτου, καθώς η ραγδαία αύξηση του ποσοστού των εργαζομένων, η πλειονότητα των οποίων δεν δηλώνει απασχόληση στον αγροτικό τομέα, πιθανότατα συνεπάγεται την αλλαγή στην θεώρηση της υπαίθρου ως χώρου κατοικίας και κατανάλωσης

Βιβλιογραφία

- Α.Γ. Παπαδόπουλος (2007), “Κοινωνικές Ανισότητες και οι Κοινωνικές Επιπτώσεις της Αγροτικής Πολιτικής στην Ελληνική Ύπαιθρο”, στο *Η Κοινωνική Πολιτική σ’ ένα Μεταβαλλόμενο Περιβάλλον: Προκλήσεις και Προοπτικές*, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου, Αθήνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο, σελ. 101-112.
- Urry, J. (1995), A Middle Class Countryside? in T. Butler and M. Savage (eds), *Social Change and Middle Classes*, London, Routledge, pp. 205-219.
- Cloke, P., Phillips, M. and Thrift, N. (1995), The new middle classes and the social constructs of rural living, in T. Butler and M. Savage (eds), *Social Change and Middle Classes*, London, Routledge, pp. 220-238.
- C. Kasimis and A.G. Papadopoulos (2001), The De-Agriculturalisation of the Greek Countryside: The Changing Characteristics of an Ongoing Socio-economic Transformation, στο L. Granberg, I. Kovach and H. Tovey (eds), *Europe’s Green Ring*, Aldershot, Ashgate, pp. 197-218

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

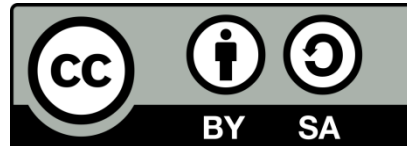
Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών 2014. Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης, Χαράλαμπος Κασίμης. «Κοινωνιολογία της Αγροτικής Ανάπτυξης». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://oceclass.aua.gr/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων, π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Η άδεια αυτή ανήκει στις άδειες που ακολουθούν τις προδιαγραφές του Ορισμού Ανοικτής Γνώσης [2], είναι ανοικτό πολιτιστικό έργο [3] και για το λόγο αυτό αποτελεί ανοικτό περιεχόμενο [4].

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

[2] <http://opendefinition.org/okd/ellinika/>

[3] <http://freedomdefined.org/Definition/EI>

[4] <http://opendefinition.org/buttons/>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.